

Models integrats de gestió: medi ambient

Codi: 101843
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502501 Prevenció i Seguretat Integral	OB	3	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Carlos Martínez Gasol
Correu electrònic: Carles.Martinez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Aquesta assignatura no té pre-requisits

Objectius

Presentació:

El medi ambient i els recursos naturals són un bé comú de tota la humanitat, tant actual com futura. Per aquest motiu, tant la societat en general com les empreses en particular ens hem de responsabilitzar de l'impacte que causem sobre el medi ambient. Aquest principi s'ha de fer extensiu a totes les organitzacions i especialment a aquelles que, per la seva activitat, poden tenir una incidència negativa sobre el medi.

Actualment disposem de diverses eines de gestió ambiental a les empreses, entre elles els sistemes de gestió ambiental (ISO 14.001, EMAS, etc.) i l'etiquetatge ecològic de productes i serveis més respectuosos, com a sistemes de responsabilitat i desenvolupament sostenible. Aquestes eines, voluntàries però de caràcter públic, es basen en el principi de millora contínua de la gestió ambiental.

El concepte de sistema integrat de gestió ambiental està íntimament lligat al d'auditoria ambiental i de qualitat. Aquest es podria definir com 'una estructura organitzativa, planificadora de les activitats, les responsabilitats, les pràctiques, els procediments, els processos i els recursos per desenvolupar, implantar, portar a terme i mantenir al dia la política ambiental d'una empresa'. A més, les polítiques i context econòmic estan impulsant a l'empresa privada i pública a implementar estratègies d'economia circular per adaptar-se i ser innovadores en el nou paradigma econòmic, on els recursos, productes i serveis hauran de perdurar molt més temps dins el sistema i el consum haurà de ser molt més responsable. L'assignatura doncs introduirà els conceptes i les estratègies bàsiques de l'economia circular com a eina de gestió ambiental i d'estratègia empresarial.

Aquesta assignatura presentarà les eines i instruments bàsics per la gestió ambiental i la introducció de l'economia circular de les organitzacions, ja siguin públiques o privades.

Objectius formatius:

- Introduir aspectes generals sobre medi ambient i desenvolupament sostenible.

- Descriure els conceptes generals sobre els sistemes de gestió ambiental d'organització i per a productes
- Conèixer la normativa ISO 14001 i les eco-auditories europees seguint el reglament EMAS.
- Aplicar diferents procediments necessaris per la implementació pràctica d'un sistema de gestió i auditoria ambiental a partir de casos concrets.
- Introduir el concepte i estratègies de l'economia circular com a eina de gestió de l'empresa privada i pública.
- Fomentar el pensament crític de l'alumnat i la identificació proactiva d'aspectes ambientals de risc a l'empresa.

Competències

- Comunicar-se de manera eficaç en anglès, tant de manera oral com escrita.
- Comunicar-se i transmetre idees i resultats de forma eficient en l'entorn professional i no expert, tant de forma oral com escrita.
- Donar resposta als problemes aplicant el coneixement a la pràctica.
- Identificar els recursos necessaris per donar resposta a les necessitats de la gestió de la prevenció i la seguretat integral.
- Realitzar anàlisis d'intervencions preventives en matèria de seguretat.
- Treballar en xarxes interinstitucionals i interprofessionals.
- Utilitzar la capacitat d'anàlisi i de síntesi per a la resolució de problemes.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar-se de manera eficaç en anglès, tant de manera oral com escrita.
2. Comunicar-se i transmetre idees i resultats de forma eficient en l'entorn professional i no expert, tant de forma oral com escrita.
3. Donar resposta als problemes aplicant el coneixement a la pràctica.
4. Fer anàlisi d'intervencions preventives en matèria de seguretat, medi ambient, qualitat o responsabilitat social corporativa i extreuren indicadors de risc.
5. Identificar els recursos necessaris per a gestionar la seguretat, el medi ambient, la qualitat o la responsabilitat social corporativa.
6. Identificar la infraestructura, la tecnologia i els recursos necessaris en les operacions de la prevenció i la seguretat.
7. Treballar en xarxes interinstitucionals i interprofessionals.
8. Utilitzar la capacitat d'anàlisi i de síntesi per a la resolució de problemes.

Continguts

Tema 1. Introducció al medi ambient i gestió ambiental

Medi ambient i desenvolupament sostenible

Empresa i medi ambient

Estratègia ambiental a l'empresa

Instruments de gestió ambiental

Tema 2. Gestió ambiental a nivell d'organització

Conceptes bàsics

Motivacions i avantatges

Opcions per implantar un SGA

Actors implicats

Etapes d'implantació

Valoració econòmica

Tema 3. Gestió ambiental de producte

Introducció

Ecodisseny

Comunicació ambiental (ecoetiquetes)

Compra verda

Tema 4. Introducció a l'economia circular com a eina de gestió estratègica empresarial

Introducció al concepte d'economia circular

Context legislatiu: EU, Espanya i Catalunya (pla Estratègia Espanya 2030, projecte llei canvi climàtic i transició energètica, etc.)

Principis i estratègies d'economia circular (servitització, residu a recurs, responsabilitat ampliada al productor, reparació manteniment, ecodisseny, etc.)

Casos pràctics aplicats a l'empresa privada i pública

Metodologia

Les classes teòriques a l'aula combinaran les classes magistrals, que ocuparan la major part del temps, i el desenvolupament i resolució d'exercicis de treball, normalment individuals o en parelles.

Les classes pràctiques a l'aula, desdoblades en dos grups, consistiran en el desenvolupament d'exercicis i treballs en grup, en que s'aplicaran a la pràctica alguns dels conceptes presentats a les classes teòriques. Posteriorment s'efectuarà una posada en comú de la que es despendran les conclusions acadèmiques corresponents.

Les activitats autònomes correspondran tant a l'estudi personal com a la resolució dels exercicis i treballs plantejats pel professor. Cada alumne haurà de recercar documentació de temes relacionats amb la matèria objecte d'estudi i treballs personals de consolidació sobre el que s'ha exposat a classe (lectures programades, exercicis individuals). A més haurà de fer un seguiment i estudi de diferents exercicis i casos pràctics.

Les activitats d'avaluació avaluaran els coneixements i competències adquirits pels alumnes, d'acord amb els criteris que es presenten en el següent apartat.

Les tutories amb el professorat es concertaran per correu electrònic

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques: classes magistrals en grup complet. Classes pràctiques: resolució de casos amb participació activa de l'estudiant.	44	1,76	3, 4, 5, 6

Tipus: Supervisades

Tutories de seguiment dels treballs de grup: supervisió del professor Presentacions a l'aula per part dels estudiants. Debat i discussió entorn el material exposat.	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
--	----	------	------------------------

Tipus: Autònomes

Resolució de casos pràctics: resolució individual d'exercicis plantejats pel professor. Treball en grup: casos pràctics treballats en grups. Estudi personal: treball personal de consolidació de coneixements, lectures programades, etc.	94	3,76	3, 4, 5, 6
--	----	------	------------

Avaluació

El sistema d'avaluació de l'assignatura és continu, i es requereix una assistència mínima del 80% per tal d'aprovar l'assignatura. La nota mitjana mínima per tal d'aprovar és un 5.

Alhora, d'acord amb la normativa de la UAB *"Sense perjudici d'altres mesures disciplinàries que s'estimin oportunes, i d'acord amb la normativa acadèmica vigent, "en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb un 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que es pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0".* En tots els documents a entregar i exercicis a desenvolupar, es valorarà l'expressió formal dels alumnes, incloent aspectes de redacció, ortografia i l'habilitat comunicativa.

Proves escrites i orals que permetin valorar els coneixements adquirits per l'estudiant (40%)

Es farà un examen teòric tipus test que equival al 40% de la nota de l'assignatura (les respostes incorrectes penalitzen). És un requisit treure almenys un 4 en aquest examen per tal de fer mitjana amb la resta de notes de l'assignatura (és a dir, per a que l'alumne obtingui una nota 'avaluable').

Lliurament dels exercicis i problemes (40%)

Al llarg del curs es faran una total de 5 classes pràctiques, cadascuna de les quals s'avaluarà amb l'entrega d'un exercici i/o presentació a classe. Cadascuna de les pràctiques equival a un 8% de la nota final. Les diferents sessions pràctiques corresponen a:

- *Pràctica 1.* Avaluació ambiental inicial.
- *Pràctica 2.* Identificació d'aspectes ambientals.
- *Pràctica 3.* Programa de gestió ambiental.
- *Pràctica 4* Presentació exercici pràctic SGA (pràctiques 1, 2 i 3).
- *Pràctica 5.* Revisió de cas pràctic i comentari escrit relacionat amb l'economia circular.

És un requisit treure almenys un 4 de nota mitjana de les cinc pràctiques per tal que faci mitjana amb la resta de notes de l'assignatura i la nota sigui evaluable.

Avaluació parcial (20%)

Al llarg del curs es faran 4 proves individuals (~10 minuts) sobre els continguts treballats en sessions anteriors. Aquestes proves comptaran un 20% de la nota (per tant, cadascuna d'elles valdrà un 5%). Un no presentat a una de les proves equival a un 0. No hi ha nota mínima.

En cas que la prova sigui un exercici de *tipus test*, aquest podrà ser:

- Prova de doble alternativa.

- Prova d'opció de múltiples alternatives.

En ambdós casos, els encerts puntuen 1 i els errors penalitzen $1/(a-1)$, on 'a' és el nombre d'alternatives.

Si no hi ha una causa justificada (caldrà presentar justificant) i no es pot assistir als exàmens d'avaluació parcial, aquests no seran recuperables i es consideraran amb un 0.

Aquests exàmens no eliminen matèria per l'examen final.

Examen de recuperació final:

L'alumne que no superi l'assignatura, és a dir, que no arribi a una nota mitjana de 5 sobre 10, o bé, hagi obtingut un "no avaluable" (que són aquells casos que no han arribat al 4 en l'examen teòric o en la nota mitjana de les pràctiques), podrà presentar-se a l'examen final del total de l'assignatura. Aquest examen consistirà en una prova d'avaluació a la que es revaluaran el conjunt dels continguts de l'assignatura. La nota obtinguda en aquest examen serà la nota de l'assignatura.

L'ús de portàtil a les aules és permetrà en determinades sessions (el professor informará quan el seu ús sigui possible i/o recomanable).

En cas de no superar l'assignatura d'acord amb els criteris abans esmentats (avaluació continuada), es podrà fer una prova de recuperació en la data programada a l'horari, i que versarà sobre la totalitat dels continguts del programa.

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats, el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura. No obstant això, la qualificació que constarà a l'expedient de l'alumne és d'un màxim de 5-Aprobat.

L'alumnat que necessiti canviar una data d'avaluació han de presentar la petició emplenant el document que trobarà a l'espai moodle de Tutorització EPSI.

Les proves/exàmens podran ser escrits i/o orals a criteri del professorat.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament dels exercicis i problemes	60%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Proves Escrites i Orals	40%	0	0	4, 5, 6

Bibliografia

AENOR EDICIONES (2006) Gestión Ambiental. Manual de normas UNE. Serie Medio Ambiente. Madrid

Cascio J (1996) ISO 14000 guide : the new international environmental management standards. McGraw-Hill. New York.

Durán G (2007) Empresa y medio ambiente. Políticas de gestión ambiental. Ediciones Pirámide. Madrid.

Generalitat de Catalunya (1997). Guia per a la implantació i el desenvolupament d'un sistema de gestió ambiental. Barcelona.

Generalitat de Catalunya (2000). Guia pràctica per a la implantació d'un sistema de gestió ambiental. Manuals d'ecogestió 2. Barcelona.

Hillary R (2002). ISO 14001: Experiencias y casos prácticos. AENOR: Madrid.

Lamprecht, JL (1997) ISO 14000. Directrices para la Implantación de un Sistema de Gestión Medioambiental. AENOR. Madrid.

Kirchherr J. et al. 2017. Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. Resources, Conservation and Recycling 127, 221-232. <http://dx.doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.09.005>.

Kowszyk, Y., & Maher, R. (2018). Estudios de caso sobre modelos de Economía Circular e integración de los Objetivos de Desarrollo Sostenible en estrategias empresariales en la UE y ALC. Hamburgo: Fundación EU-LAC.

Morató, J., Tollin, N., Jiménez, L., Villanueva, B., Plà, M., Betancourth, C., ... & Pérez, E. (2017). Situación y evolución de la economía circular en España. Fundación COTEC para la Innovación: Madrid, Spain.

Gema Durán Romero, Empresa y Medio ambiente, políticas de gestión ambiental, Ed. Pirámide. ISBN: 878-84-368-2012-4.

Marta Arévalo Contreras y Alfonso Ortega Lorca, Gestión Ambiental, ed. Síntesis, ISBN 978-84-9171-040-0.

Lozano Cutanda, Blanca , Juan Cruz Alli-Turrillas, " Administración y legislación ambiental", Ed. Dykinson(la nueva edición)

Enllaços web:

AENOR

www.aenor.es

Empresa i Avaluació Ambiental. Departament de Territori i Sostenibilitat. Generalitat de Catalunya. <http://www20.gencat.cat/portal/site/dmah/menuitem.685af0bd03466a424e9cac3bb0c0e1a0/?vgnextoid=4977531>

Environmental Management Systems. US Environment Protection Agency

<http://www.epa.gov/ems/>

EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS)

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

Instituto Internacional de Desarrollo Sostenible: la empresa y el desarrollo sostenible

<http://www.iisd.org/business>

Integrated Product Policy (IPP)

http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l28011_en.htm

International Organisation for Standardization (ISO)

<http://www.iso.org>

Medi Ambient. Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

<http://www.uab.cat/mediambient/>

Sèrie ISO 14000 i Sistemes de Gestió Ambiental: una base per la sostenibilitat

<http://www.trst.com>

2020 EU Action Plan for Circular Economy:

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&f

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_2&f

Ellen MacArthur Foundation: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org>